

K Z O M U N I K A T
B A D A Ń

Warszawa, styczeń 2014

www.cbos.pl ● sekretariat@cbos.pl

BS/1/2014

**POLACY O SWOIM SZCZĘŚCIU,
PECHU I ZADOWOLENIU Z ŻYCIA**

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 11 stycznia 2013 roku

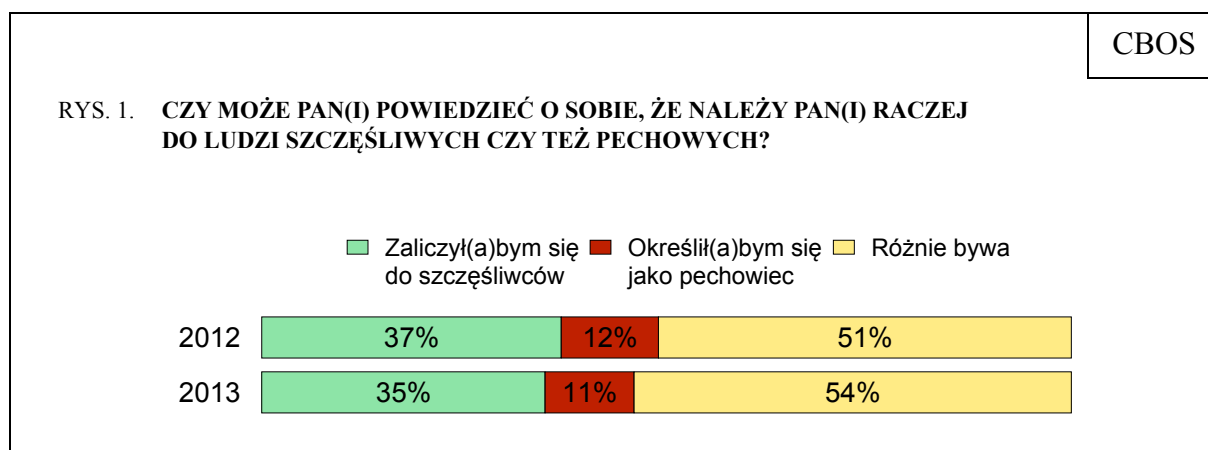
Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Żurawia 4a, 00-503 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

- Większość Polaków (54%) nie zalicza się ani do jednoznacznie szczęśliwych, ani do pechowych, jedna trzecia (35%) uważa się za takich, którym szczęście sprzyja, a co dziewiąty (11%) twierdzi, że na ogół ma w życiu pecha.
- Źródłem największej satysfakcji są dla Polaków dzieci. Przeważająca większość deklaruje także zadowolenie ze swego małżeństwa, przyjaciół i najbliższych znajomych oraz miejsca zamieszkania.
- Tradycyjnie najmniej satysfakcji Polacy czerpią ze swojej sytuacji finansowej i wysokości dochodów.
- W porównaniu z rokiem 2012 zmalała ogólna satysfakcja z życia. Zadowoleni z niego stanowią obecnie dwie trzecie badanych (66%), w tym blisko jedna piąta (19%) zalicza siebie do bardzo zadowolonych, a mniej niż połowa (47%) do raczej zadowolonych. Czterech na stu ankietowanych (4%) jest ze swego życia niezadowolonych, a 29% respondentów deklaruje średnie zadowolenie.
- Największy wpływ na poczucie satysfakcji życiowej ma postrzeganie własnych perspektyw na przyszłość.

Tradycyjnie pod koniec roku¹ zapytaliśmy Polaków, czy czują się zadowoleni z różnych wymiarów życia i czy na podstawie życiowych doświadczeń postrzegają siebie jako tych, którym sprzyja szczęście, czy też jako pechowców.

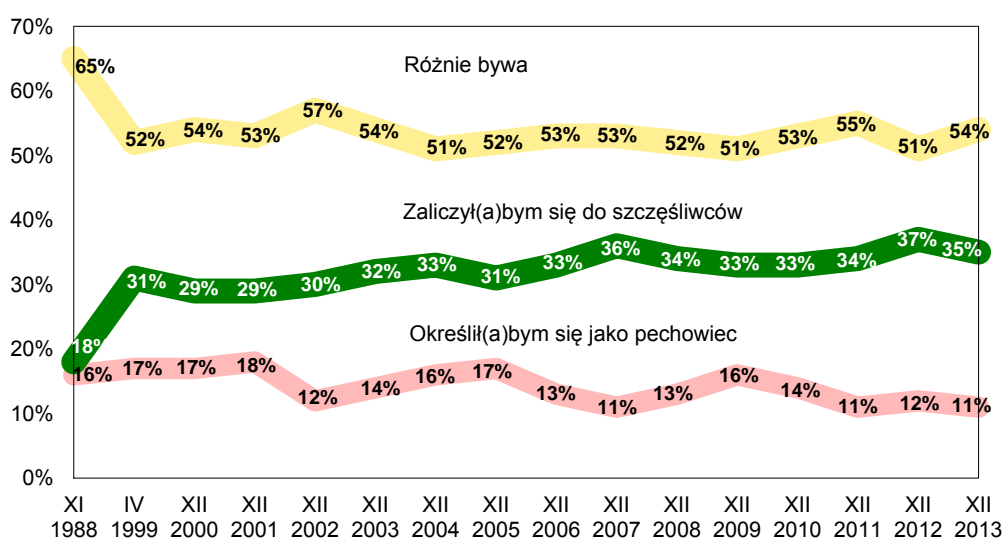
SZCZĘŚLIWCY CZY PECHOWCY?

Większość Polaków (54%) nie zalicza się ani do jednoznacznie szczęśliwych, ani do pechowych, ponad jedna trzecia (35%) uważa się za takich, którym szczęście sprzyja, a co dziewiąty respondent (11%) sądzi, że na ogół ma w życiu pecha. W porównaniu z poprzednim pomiarem minimalnie zmniejszyły się odsetki osób zaliczających się do szczęśliwców (o 2 punkty) oraz uznających się za pechowców (o 1 punkt), natomiast wzrósł odsetek tych, które twierdzą, że bywa z tym różnie (o 3 punkty).

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (283) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganym komputerowo (CAPI) w dniach 5–12 grudnia 2013 roku na liczącej 910 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

RYS. 2. CZY MOŻE PAN(I) POWIEDZIEĆ O SOBIE, ŻE NALEŻY PAN(I) RACZEJ DO LUDZI SZCZĘŚLIWYCH CZY TEŻ PECHOWYCH?

Analizy wielozmiennowe² wykazały, że zaliczanie się badanych do szczęśliwców lub pechowców różnicuje przede wszystkim ocena własnej sytuacji materialnej (por. tabele aneksowe). Blisko połowa respondentów dobrze oceniających warunki materialne swoich gospodarstw domowych (49%) uważa się za takich, którym sprzyja szczęście, a jedynie co dwudziesty z tej grupy (5%) zalicza się do pechowców, natomiast prawie co trzeci żyjący w złych warunkach (30%) określa się jako pechowiec, a tylko niespełna co piąty (19%) przypisuje sobie szczęśliwy los. Wśród badanych żyjących na średnim poziomie zdecydowanie dominują (63%) osoby mające w życiu mieszane doświadczenia, a szczęśliwców jest w tej grupie dwukrotnie więcej niż pechowców (odpowiednio: 25% i 12%).

ZADOWOLENIE Z RÓŻNYCH ASPEKTÓW ŻYCIA

Tak jak w minionych latach, źródłem największej satysfakcji są dla Polaków dzieci i małżeństwo oraz relacje towarzyskie. Przeważająca większość rodziców deklaruje zadowolenie ze swoich **dzieci** (88%), przy czym dominują wśród nich bardzo zadowoleni (71%). Połowa małżonków (50%) jest bardzo zadowolona ze swojego związku, a łącznie z raczej zadowolonymi satysfakcją z **małżeństwa** deklaruje ponad trzy czwarte (77%).

² Wykorzystano moduł *IBM SPSS Decision Trees*.

Swoje **relacje z przyjaciółmi i bliskimi znajomymi** pozytywnie ocenia ponad cztery piąte badanych (81%), jednak ich odczucia są bardziej umiarkowane niż w przypadku relacji rodzinnych – częściej są z nich zadowoleni raczej niż bardzo (odpowiednio: 44% i 37%). Podobne odczucia respondenci żywią także wobec **miejsca swojego zamieszkania** – 36% jest z niego bardzo zadowolonych, a 43% – umiarkowanie. Ponad połowa badanych deklaruje zadowolenie z **przebiegu pracy zawodowej** (59%), ze **stanu swojego zdrowia** (58%), ze **swojego wykształcenia, kwalifikacji** (53%) oraz z **materialnych warunków bytu – mieszkania, wyposażenia** itp. (51%).

Jedynie dwie piąte Polaków (40%) deklaruje zadowolenie ze swoich **perspektyw na przyszłość**, blisko jedna trzecia (30%) ma ambiwalentne odczucia w tym względzie, natomiast ponad jedna piąta (21%) postrzega przyszłość pesymistycznie.

Tradycyjnie najmniej satysfakcji Polacy czerpią ze swojej **sytuacji finansowej** i wysokości **dochodów**. Obecnie co czwarty badany (25%) jest z tego powodu zadowolony, pozostali wyrażają niezadowolenie ze swojej sytuacji finansowej (38%) albo postrzegają ją jako przeciętną (36%).

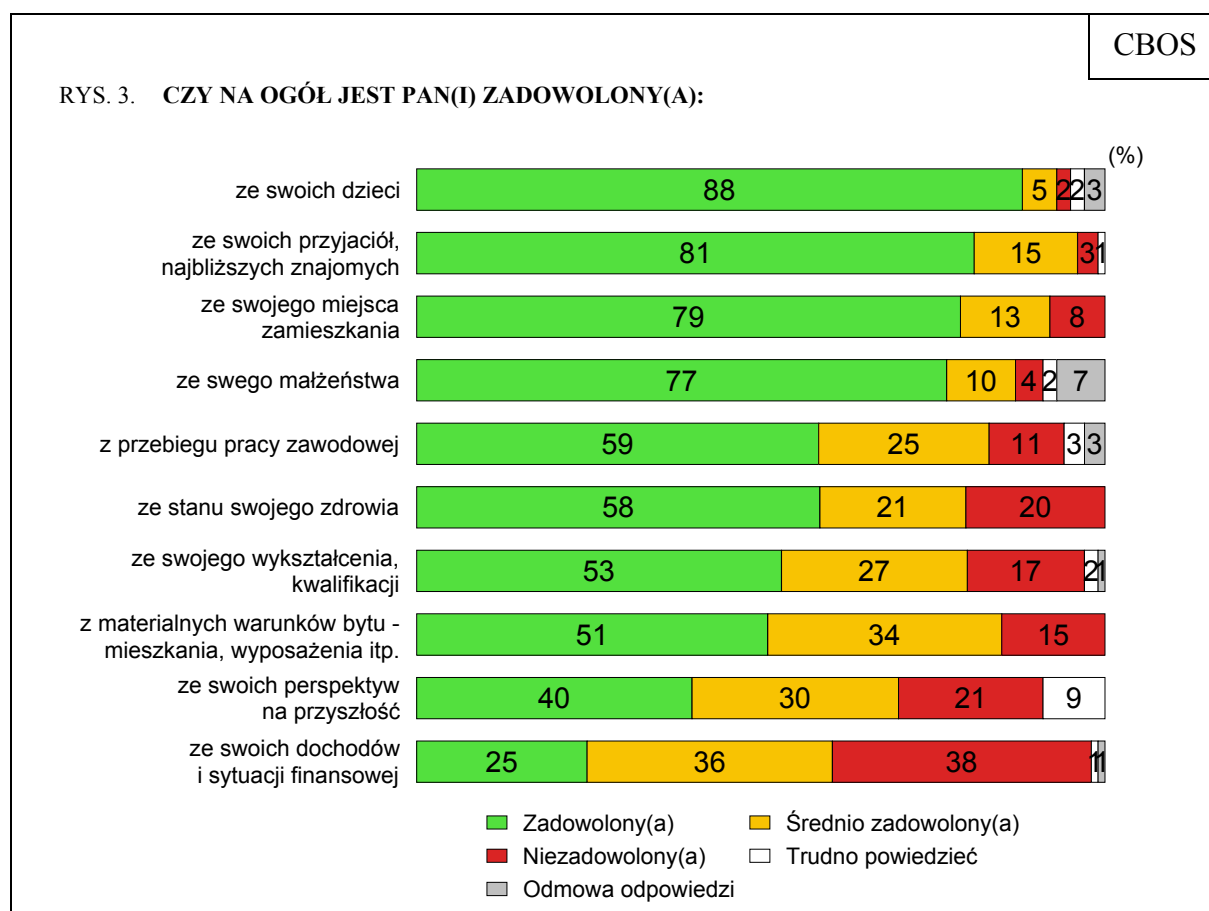

Tabela 1

Czy na ogół jest Pan(i) zadowolony(a):	Bardzo zadowolony(a)	Raczej zadowolony(a)	Średnio zadowolony(a)	Raczej niezadowolony(a)	Bardzo niezadowolony(a)	Trudno powiedzieć	Odmowa odpowiedzi
	w procentach						
– ze swoich dzieci*	71	17	5	2	0	2	3
– ze swego małżeństwa*	50	27	10	1	3	2	7
– ze swoich przyjaciół, najbliższych znajomych	37	44	15	2	1	1	0
– ze swojego miejsca zamieszkania	36	43	13	5	3	0	0
– ze stanu swojego zdrowia	21	37	21	12	8	0	0
– z przebiegu pracy zawodowej*	19	40	25	8	3	3	3
– ze swojego wykształcenia, kwalifikacji	18	35	27	13	4	2	1
– z materialnych warunków bytu - mieszkania, wyposażenia itp.	11	40	34	10	5	0	0
– ze swoich perspektyw na przyszłość	9	31	30	16	5	9	0
– ze swoich dochodów i sytuacji finansowej	4	21	36	21	17	1	1

* Swoje zadowolenie z tych dziedzin życia oceniali tylko ci respondenci, którzy mieli doświadczenia jako rodzice (698 osób), małżonkowie (652 osoby), pracownicy (724 osoby)

Odsetki respondentów deklarujących poczucie satysfakcji z poszczególnych wymiarów życia są w większości przypadków zbliżone do zarejestrowanych w 2012 roku. Warto więc przyjrzeć się tym, które uległy zmianie. Nietrwąły okazał się odnotowany wówczas³ wzrost zadowolenia z własnego wykształcenia i kwalifikacji. W porównaniu z poprzednim pomiarem zmniejszyła się (o 4 punkty) grupa osób zadowolonych, wzrosła zaś (o 3 punkty) niezadowolonych i unikających odpowiedzi na to pytanie.

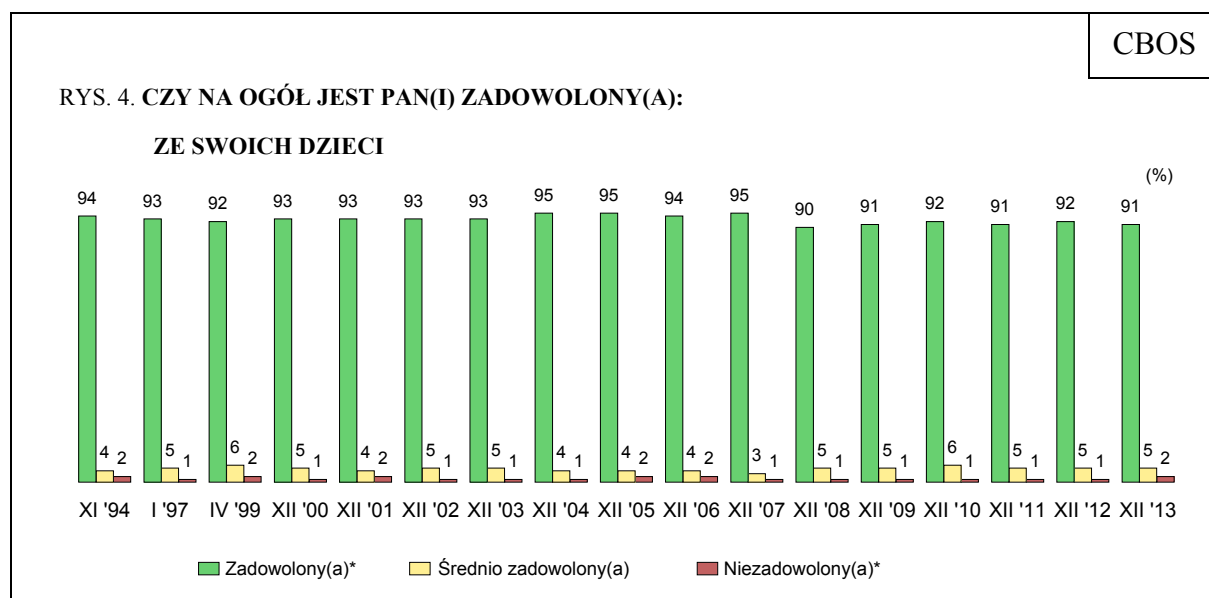
W ciągu ostatniego roku nieco zwiększył się odsetek Polaków bardzo zadowolonych z własnych perspektyw życiowych (o 3 punkty), jednocześnie zmniejszyła się (o 4 punkty) grupa średnio zadowolonych. Poziom zadowolenia Polaków z własnych perspektyw na przyszłość jest obecnie zbliżony do notowanego w latach 2007–2010.

Interesujące zmiany nastąpiły także w odniesieniu do relacji rodzinnych i towarzyskich. Po odnotowanym w latach 2011–2012 niewielkim spadku zadowolenia respondentów z ich przyjaciół i najbliższych znajomych satysfakcja z tego aspektu życia powróciła do poziomu z roku 2010. Warto też zauważyć, iż w porównaniu z rokiem 2012

³ Zob. komunikat CBOS „Zadowolenie z życia”, styczeń 2013 (oprac. M. Feliksiak).

znacząco zwiększyła się grupa badanych bardzo zadowolonych ze swoich przyjaciół, najbliższych znajomych (o 7 punktów), natomiast zmalały grupy raczej oraz średnio zadowolonych (odpowiednio o 3 i 4 punkty).

W odniesieniu do relacji rodzinnych zwraca uwagę znaczący odsetek⁴ odmów odpowiedzi na pytanie o satysfakcję z własnych dzieci i małżeństwa, przy jednoczesnym zmniejszeniu się odsetków osób zadowolonych z tych aspektów życia. Można przypuszczać, iż w tym przypadku odmowy stanowiły ucieczkę od udzielenia odpowiedzi wartościujących negatywnie. W szczególności dotyczy to poczucia zadowolenia ze swego małżeństwa, czego nie chciało ocenić 7% osób pozostających w związkach, a jednocześnie – w porównaniu z rokiem 2012 – zmalały odsetki tych, które są ze swego związku bardzo lub raczej zadowolone (po 3 punkty). W nieco mniejszym stopniu opisane zjawisko dotyczy zadowolenia z dzieci, w przypadku którego trzech na stu rodziców odmówiło odpowiedzi, mniej niż przed rokiem (o 5 punktów) stwierdziło, że są raczej zadowoleni, a minimalnie więcej (o 1 punkt) zaliczyło się do bardzo zadowolonych. Łącznie zatem zadowolenie rodziców z dzieci zmniejszyło się w ciągu roku o 4 punkty (po wyłączeniu z obliczeń osób odmawiających odpowiedzi wskaźniki satysfakcji z dzieci i małżeństwa są zbliżone do notowanych w ostatnich latach).

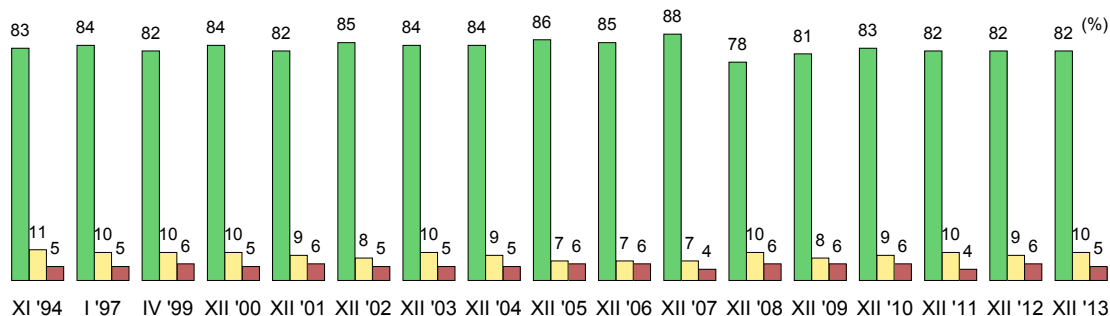

* Połączono odpowiedzi *bardzo* i *raczej*. Z obliczeń wyłączono odmowy odpowiedzi. Pominięto „trudno powiedzieć”

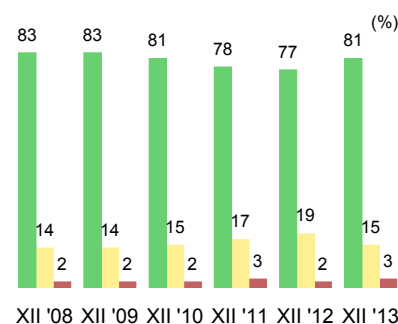
⁴ Wyższy niż w poprzednich badaniach.

RYS. 4 (cd). CZY NA OGÓL JEST PAN(I) ZADOWOLONY(A):

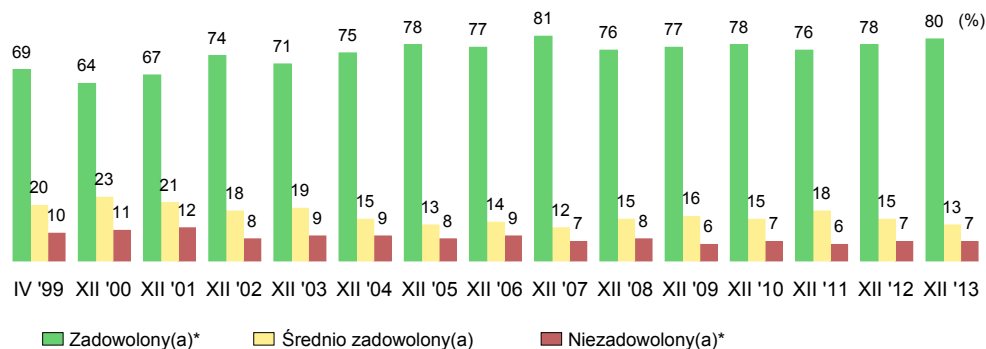
ZE SWEGO MAŁŻEŃSTWA

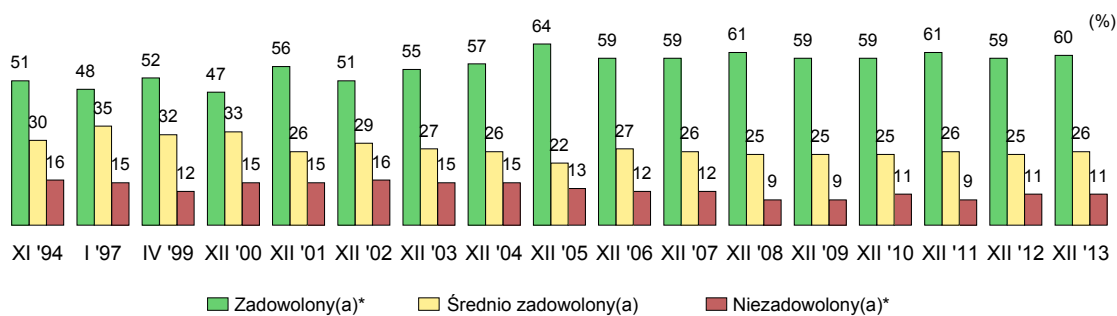
ZE SWOICH PRZYJACIÓŁ, NAJBLIŻSZYCH ZNAJOMYCH

ZE SWOJEGO MIEJSCA ZAMIESZKANIA

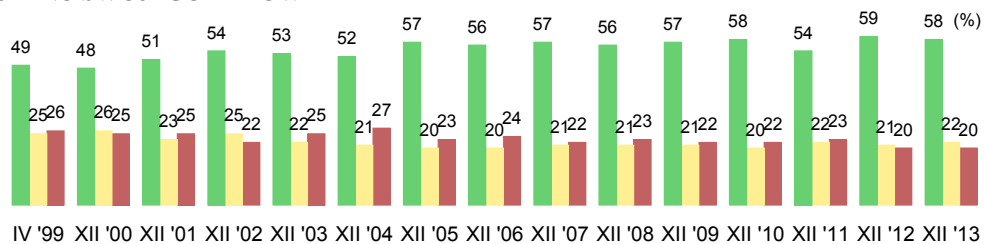
Z PRZEBIEGU PRACY ZAWODOWEJ

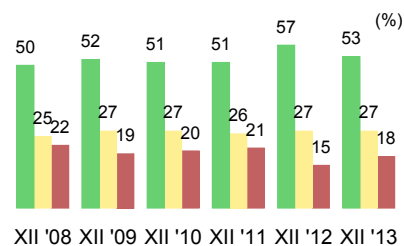
* Połączono odpowiedzi *bardzo* i *raczej*. Z obliczeń wyłączono odmowy odpowiedzi. Pominięto „trudno powiedzieć”

RYS. 4 (cd). CZY NA OGÓL JEST PAN(I) ZADOWOLONY(A):

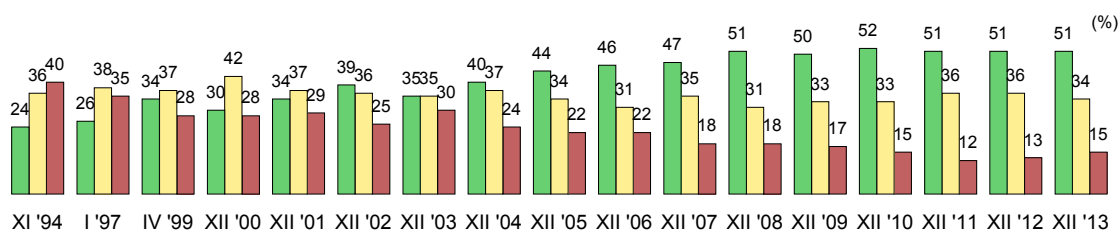
ZE STANU SWOJEGO ZDROWIA

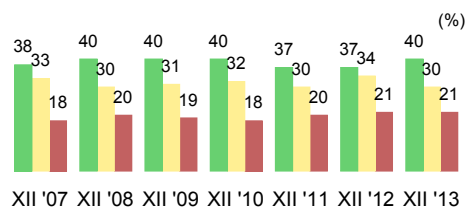
ZE SWOJEGO WYKSZTAŁCENIA, KWALIFIKACJI

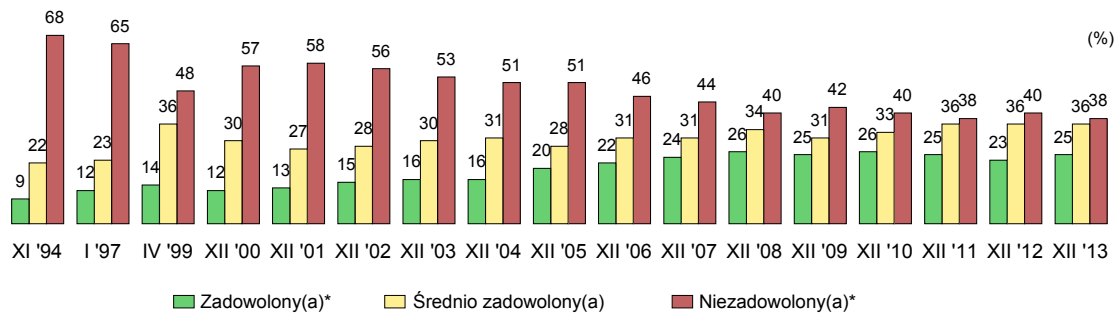
Z MATERIALNYCH WARUNKÓW BYTU – MIESZKANIA, WYPOSAŻENIA ITP.

ZE SWOICH PERSPEKTYW NA PRZYSZŁOŚĆ

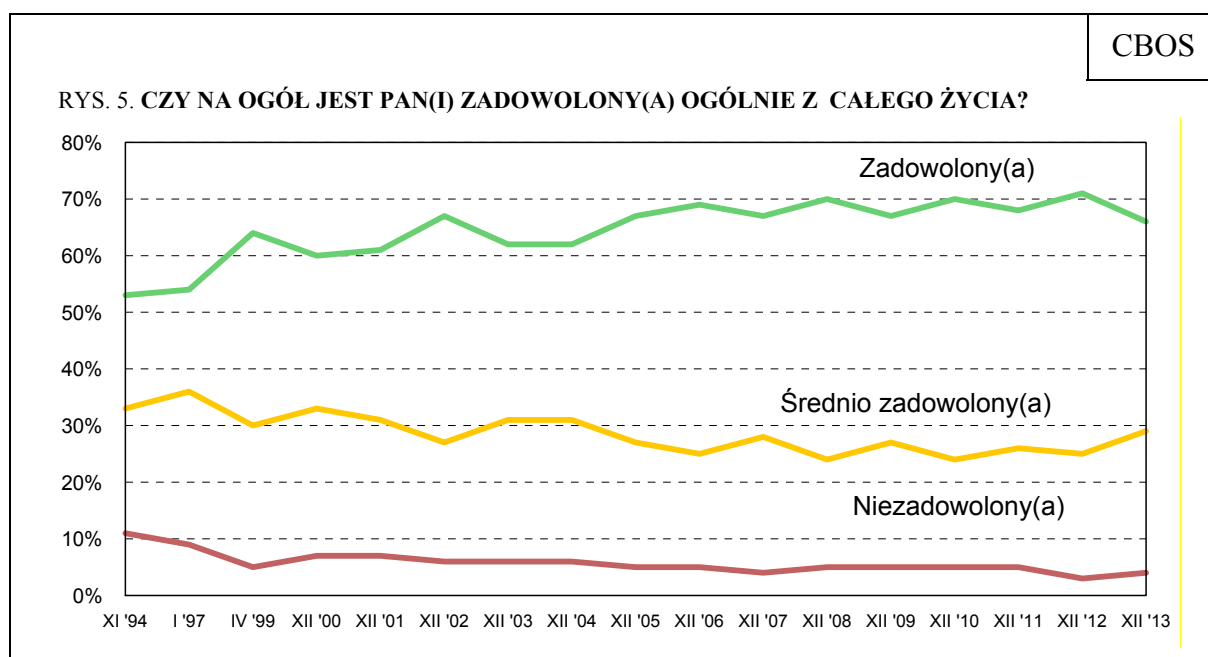
ZE SWOICH DOCHODÓW I SYTUACJI FINANSOWEJ

* Połączono odpowiedzi *bardzo* i *raczej*. Z obliczeń wyłączono odmowy odpowiedzi. Pominięto „trudno powiedzieć”

OGÓLNA SATYSFAKCJA Z ŻYCIA I JEJ KORELATY

W porównaniu z rokiem 2012 zmalała ogólna satysfakcja Polaków z życia. Zadowoleni z niego stanowią obecnie dwie trzecie badanych (66%, spadek o 5 punktów), w tym blisko jedna piąta (19%, spadek o 1 punkt) zalicza siebie do bardzo zadowolonych, a mniej niż połowa (47%, spadek o 4 punkty) do raczej zadowolonych. W ciągu ostatnich dwunastu miesięcy wzrósł (o 4 punkty, do 29%) odsetek osób średnio zadowolonych ze swego życia, minimalnie (o 1 punkt, do 4%) zwiększyła się także grupa niezadowolonych.

Badanych pogrupowano na zadowolonych (*bardzo* i *raczej*), średnio zadowolonych oraz niezadowolonych (*raczej* i *bardzo*). Pominęto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

Analizy wielozmiennowe⁵ wykazały, iż spośród analizowanych zmiennych społeczno-demograficznych poczucie satysfakcji z życia różnicuje przede wszystkim ocena własnej sytuacji materialnej (por. tabele aneksowe). Wśród osób dobrze oceniających warunki materialne swoich gospodarstw domowych przeważająca większość (83%) deklaruje zadowolenie z życia, nie ma natomiast w tej grupie nikogo, kto byłby z życia niezadowolony. Również wśród respondentów określających własne warunki materialne jako przeciętne większość (59%) jest ze swego życia zadowolona, blisko dwie piąte (38%) zalicza się do średnio zadowolonych, a trzech na stu (3%) deklaruje niezadowolenie. W grupie badanych źle oceniających warunki materialne swoich gospodarstw domowych najliczniejsi są średnio zadowoleni z życia (45%), tylko niespełna dwie piąte (37%) deklaruje życiową satysfakcję, a 15% jest ze swego życia niezadowolonych.

Ponadto wśród osób dobrze oceniających warunki materialne swoich gospodarstw satysfakcja z życia jest tym częstsza, im wyższy poziom ich wykształcenia. Wśród badanych źle oceniających swoje warunki materialne poziom satysfakcji z życia wiąże się natomiast z ich poglądami politycznymi – wyraźnie wyższy jest wśród osób identyfikujących się z prawicą i centrum niż wśród tych, które mają przekonania lewicowe lub nie potrafią określić swoich poglądów na skali lewica–prawica.

Poczucie zadowolenia z życia jest silnie powiązane z postrzeganiem siebie samego jako szczęśliwca lub pechowca. Wśród zaliczających się do ludzi szczęśliwych nie ma nikogo, kto byłby niezadowolony z życia, a przytłaczająca większość (89%) deklaruje zadowolenie, w tym co trzeci (34%) jest bardzo usatysfakcjonowany. Zadowoleni z życia dominują (60%) również wśród tych, którzy twierdzą, że ze szczęściem bywa w ich życiu różnie, choć większość z nich jest z niego tylko raczej zadowolona. Znacząca jest też wśród nich grupa średnio zadowolonych (38%). Najniższy poziom satysfakcji z życia jest wśród badanych zaliczających siebie samych do pechowców – jedna piąta (20%) deklaruje niezadowolenie ze swego życia, niemal połowa (48%) jest z niego średnio zadowolona, a tylko jedną trzecią (32%) stanowią zadowoleni, przy czym na ogół jest to satysfakcja umiarkowana.

⁵ Wykorzystano moduł *IBM SPSS Decision Trees*.

Tabela 3

Czy na ogół jest Pan(i) zadowolony(a) ogólnie z całego życia?	Czy może Pan(i) powiedzieć o sobie, że należy Pan(i) raczej do ludzi szczęśliwych czy też pechowych?		
	Zaliczył(a)bym się do szczęśliwców	Określił(a)bym się jako pechowiec	Różnie bywa
	w procentach		
Bardzo zadowolony(a)	34	7	11
Raczej zadowolony(a)	55	25	49
Średnio zadowolony(a)	11	48	38
Raczej niezadowolony(a)	0	15	2
Bardzo niezadowolony(a)	0	5	0

Warto też przyjrzeć się związkom między ogólną satysfakcją z życia a zadowoleniem z różnych (omówionych wcześniej) jego aspektów. Wskaźniki satysfakcji z wszystkich wymiarów życia, których dotyczyło pytanie, są ze sobą powiązane i istotnie skorelowane także z ogólnym poziomem zadowolenia z całego życia. Najsilniej z ogólnym poczuciem satysfakcji życiowej związane jest zadowolenie z perspektyw na przyszłość, materialnych warunków życia oraz małżeństwa.

Tabela 4

Zadowolenie z różnych aspektów życia	Ogólne zadowolenie z życia				
	Współczynniki korelacji Pearsona				
	2009	2010	2011	2012	2013
Ze swoich perspektyw na przyszłość	0,47	0,48	0,51	0,51	0,53
Z materialnych warunków życia	0,43	0,40	0,42	0,35	0,41
Ze swojego małżeństwa	0,35	0,30	0,39	0,33	0,41
Z miejsca zamieszkania	0,39	0,30	0,35	0,35	0,38
Z dochodów i sytuacji finansowej	0,40	0,36	0,38	0,35	0,35
Ze swoich dzieci	0,28	0,28	0,29	0,30	0,35
Z przebiegu pracy zawodowej	0,35	0,23	0,33	0,31	0,35
Ze stanu swojego zdrowia	0,35	0,36	0,40	0,38	0,34
Z przyjaciół, najbliższych znajomych	0,34	0,32	0,28	0,31	0,33
Ze swojego wykształcenia, kwalifikacji	0,32	0,25	0,38	0,31	0,32

Wszystkie współczynniki są istotne statystycznie (co najmniej na poziomie $p \leq 0,01$)

Analiza regresji pozwala ustalić samodzielny wpływ poszczególnych wymiarów. Wynika z niej – podobnie zresztą jak z uzyskanych współczynników korelacji Pearsona – że z ogólnym poczuciem zadowolenia najsilniej związane są perspektywy na przyszłość (niestandardyzowany współczynnik regresji B wynosi 0,226). Istotną statystycznie rolę odgrywa ponadto poczucie satysfakcji z małżeństwa oraz miejsca zamieszkania

(niestandardyzowane współczynniki regresji B wynoszą odpowiednio: 0,187 i 0,097)⁶. Porównanie wyników analiz przeprowadzonych w latach 2009–2013 pokazuje, iż wpływ postrzegania własnych perspektyw życiowych na ogólne zadowolenie z życia jest obecnie większy niż w latach poprzednich.

Tabela 5

Zadowolenie z różnych aspektów życia	Ogólne zadowolenie z życia				
	Standaryzowane współczynniki regresji Beta				
	2009	2010	2011	2012	2013
Ze swoich perspektyw na przyszłość	0,19	0,25	0,18	0,26	0,30
Ze swojego małżeństwa	0,15	0,13	0,18	0,13	0,23
Z miejsca zamieszkania	0,14	0,10	0,12	0,17	0,12
Z materialnych warunków życia	0,11	0,18	0,13	0,09	0,09
Z przyjaciół, najbliższych znajomych	0,09	0,11	0,01	0,09	0,09
Ze swoich dzieci	0,09	0,12	0,09	0,07	0,08
Ze stanu swojego zdrowia	0,09	0,12	0,14	0,13	0,07
Z przebiegu pracy zawodowej	0,08	0,00	0,06	0,07	0,07
Ze swojego wykształcenia, kwalifikacji	0,03	0,02	0,12	0,05	0,06
Z dochodów i sytuacji finansowej	0,11	0,06	0,07	0,05	0,01

Wytluszczone tylko istotne statystycznie (co najmniej na poziomie $p \leq 0,01$) współczynniki regresji Beta

Warto dodać, iż na poziom zadowolenia z własnych perspektyw życiowych oraz z miejsca zamieszkania największy wpływ ma ocena warunków materialnych własnego gospodarstwa domowego, natomiast satysfakcja z małżeństwa związana jest przede wszystkim z płcią badanych – zadowolonych jest znacząco więcej wśród mężczyzn niż kobiet (por. tabele aneksowe).

Większość Polaków (54%) nie zalicza się ani do jednoznacznie szczęśliwych, ani do pechowych, jedna trzecia (35%) uważa się za takich, którym szczęście sprzyja, a tylko co dziewiąty (11%) twierdzi, że na ogół ma w życiu pecha. Jednocześnie zdecydowana większość badanych (66%) to ludzie zadowoleni z życia. Mimo niewielkiego pogorszenia się obu wskaźników w stosunku do poprzedniego pomiaru warto pamiętać, iż w 1988 roku (u schyłku PRL) do szczęśliwców zaliczała się mniej niż jedna piąta

⁶ Model wyjaśnia 46% wariacji.

badanych i było ich tylko minimalnie więcej niż pechowców. W 1999 roku wyniki te znacząco się poprawiły, ale nadal były gorsze od obecnie notowanych. Również poczucie satysfakcji z życia było przed kilkunastoma laty znacznie niższe niż obecnie.

Wskaźniki satysfakcji z wszystkich ujętych w badaniu aspektów życia są ze sobą powiązane i przekładają się na ogólny poziom zadowolenia z całego życia. Największy wpływ na poczucie satysfakcji życiowej ma postrzeganie swoich perspektyw na przyszłość. Zadowolenie z życia różnicuje również ocena własnych warunków materialnych. Analizy statystyczne wykazały natomiast, iż na poczucie satysfakcji z życia nie mają samodzielnego wpływu nastroje społeczne odnoszące się do sfery publicznej, a więc kondycji politycznej i gospodarczej kraju⁷.

Opracowała
Barbara BADORA

⁷ Zob. komunikat CBOS „Nastroje społeczne w grudniu”, grudzień 2013 (oprac. R. Boguszewski).